

Ideově politický a výchovný význam socialistické tělovýchovy

(ke dnům Československé spartakiády 1980)

Již tradičním dokumentem všelidové vysoké kulturní úrovně Československa jsou bezesporu československé spartakiády. Jejich význam, spočívající na pokrokových historických základech naší tělovýchovy, dostává v podmínkách socialistické společnosti nový kvalitativní výraz. Československá spartakiáda 1980 přináší pro každého našeho občana příležitost přispět svým dílem k oslavám 35. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Skutečnost, že Československá spartakiáda 1980 bude probíhat v předvečer olympijských her pořádaných poprvé v jejich bohaté historii v socialistické zemi, v Sovětském svazu, zdůrazňuje i význam československé spartakiády.

Československá spartakiáda 1980 není jen záležitostí Československého svazu tělesné výchovy, Svazarmu, Socialistického svazu mládeže a jeho Pionýrské organizace, ale celé Národní fronty i všech resortů, i národních výborů, prostě všech, kterým leží na srdci dobré jméno socialistického Československa, všech, kteří i na tomto poli uvádějí do života program Komunistické strany Československa.

Mezi těmi, kdož tvoří výrazný podíl na tomto velkém díle, stojí i naše školství. Tisíce učitelů a školských pracovníků jsou zapojeny do organizačních a metodických úkolů, jsou autory skladeb, vedoucími nácviků a obětavě pečují o desetitisíce mladých cvičenců, kteří vystoupí na okresních spartakiádách i na Strahově. Tradiční obětavost pedagogických pracovníků a stejně tradiční elán mládeže na všech školách od mateřských až k vysokým školám tvoří základní morální vklad, jehož cenu může vyvážit pocit radosti z úspěchu společného díla.

V přípravě na Československou spartakiádu 1980 si nejlépe uvědomujeme, kolik obětavosti a elánu je třeba ke zvládnutí náročného ná-

cviku a kolik překážek musí být překonáno, než krásou pohybu a radostnou ideovou jednotou se zaplní stadióny.

Při této příležitosti si uvědomujeme i velký podíl ředitelů škol, vedoucích školských pracovníků i učitelů ostatních předmětů. Všechny spojuje význam společného díla i podíl tělesné výchovy ve výchově mladé generace. Vždyť československá spartakiáda — v širokém slova smyslu socialistická tělesná výchova — má výrazný jednotící ideový náboj.

Zvláštnosti socialistické tělesné výchovy po stránce ideově politické spočívají mimo jiné v rozvíjení mravně politické jednoty všeho lidu. V tom se liší socialistická tělesná výchova od dřívější tělesné výchovy, jak se rozvíjela u nás již v 19. století. Nechceme podceňovat kladné stránky, které se již tehdy v jejím vývoji projevily. Připomeňme si i pokrokové myšlenky M. Tyrše. Musíme si však být vědomi toho, že tělesná výchova se postupně dostávala stále více do služeb třídních antagonistů. Proto si dělnická třída budovala své vlastní tělovýchovné organizace a spolky, které sloužily jejímu třídnímu uvědomění. Po této stránce měla velký význam zejména Federace proletářské tělovýchovy a ideový odkaz J. F. Chaloupeckého, v jehož tradicích je budována po Vítězném únoru naše tělesná výchova. Není již třídně diferencována, nýbrž má sloužit upevňování mravně politické jednoty našeho lidu. V tom je její prvořadý význam ideově politický, ale i pedagogický.

Konfrontujeme nyní pedagogické ideály této výchovy se zásadami socialistické výchovy školské i mimoškolské. Vedoucím principem je tu všestranně harmonicky vychovaný a vzdělaný člověk. To znamená, že bez tělesné zdatnosti a výchovy k ní nelze si socialistickou výchovu představit. Je zákonitou součástí i socialistické školské výchovně vzdělávací soustavy. Proto není pouze jedním z „předmětů“ na školách základních a středních, ale je součástí všeobecného vzdělání, které se uplatňuje i na školách vysokých.

Má-li tělesná výchova splnit svůj úkol a má-li se stát součástí životního slohu každého člověka, musí mít bezpodmínečně masovou povahu. Samozřejmě se v tomto rámci objevují její různé formy, obsahy a pracovní metody. Právem zde bývají rozvíjeny vedle základní a rekreační tělesné výchovy i sportovní soutěže a různé tělovýchovné a turistické akce, které u nás v poslední době nabývají velké popularity. Zvláštní postavení pak mají hromadná tělovýchovná vystoupení, která mají v československých podmínkách svou bohatou tradici, ale která dostávají co do funkce a kvality nový obsah v naší socialistické společnosti.

Je nutno zdůraznit, že všechny tyto formy a metody masové tělesné výchovy nelze chápat jako jednorázové akce, ale jako útvary spjaté organicky s neustálým procesem upevňování tělesné zdatnosti. Jejich vý-

znam, zvláště pokud jde o hromadná tělovýchovná vystoupení, se zvláště projevuje v československých spartakiádách.

Hromadná vystoupení mají bezesporu velký význam iniciativní, aktivizující, propagandistický. Mají ohromnou přitažlivost nejen po stránce produkční a z hlediska velkolepé podívané, ale především tím, že jsou projevem mravně politické jednoty lidu a že působí eticky a vůbec iniciativně na sportovní a tělovýchovné zájmy mladých lidí.

Při té příležitosti je žádoucí vzpomenout i významu univerziád, které přispívají k rozvoji tělesné výchovy mezi vysokoškoláky, ale tvoří i velký podíl na sportovní části spartakiády.

Je třeba, abychom si my pedagogové všimli více výchovných procesů, které tělesná výchova navozuje v celkovém výchovně vzdělávacím úsilí školském i mimoškolském. Nesmíme zapomenout, že svou politickou náplní a řadou významných zřetelů etických a estetických vedle zřetelů zdravotních má tělesná výchova své nezastupitelné místo při harmonickém rozvoji mládeže v socialistické škole. Je integrující součástí životního stylu socialistického člověka, a to nejen po stránce fyzické. Z tohoto hlediska se musí tělesná výchova stát předmětem zájmu všech pedagogů. Je rovněž předmětem zájmu zdravotníků a pracovníků umění a všech, kdož se podílejí na velkém společném díle Československé spartakiády 1980.

Jestliže se připojujeme k těm, kdož si plně přejí, aby i Čs. spartakiáda 1980 zanechala hluboké stopy v iniciativě mladé generace, musíme si přát a učinit předsevzetí, aby se stala impulsem k ještě důkladnějšímu studiu podmínek rozvoje naší tělesné výchovy po stránce pedagogické i u našich teoretiků a praktiků. To vyplývá také z nejlepších pokrokových tradic a výchovných idejí, které mají své zdroje v dílech našich předních pedagogů i politiků.

To vyplývá také z programu vytyčeného Komunistickou stranou Československa.

*Prof. dr. BOHUSLAV SÝKORA, DrSc,
prorektor University Karlovy*